

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“КУЛЬТУРА ТА ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНІ
ТРАДИЦІЇ КРАЇН СВІТУ”
(для бакалаврів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Культура та духовно-релігійні традиції країн світу” розроблено згідно з вимогами до методичних рекомендацій щодо організації самостійної роботи студентів.

Самостійна робота є провідним шляхом вивчення студентами будь-якої дисципліни, органічною частиною навчального процесу. Результативність самостійної роботи свідчить про високу культуру розумової праці студентів, ефективність навчально-методичного керівництва викладача. Мета методичного забезпечення самостійної роботи студентів з цього курсу – допомогти опанувати знаннями про значення духовно-релігійних традицій у культурі різних країн сучасного світу, їх вплив на різні сфери життя суспільства, походження, функціонування та трансформації. Студентам потрібно засвоїти основні поняття, пов’язані з духовно-релігійними традиціями у різних культурах, їх функціонування у менталітеті народів різних країн, їх як креативну, так і культурозберігаючу (а іноді й гальмуючу) роль у сучасну епоху. Студент має навчитися робити певні узагальнюючі характеристики щодо різних сучасних культур та їх духовно-релігійного змісту, які б ґрунтувалися на знання культурних феноменів, звичаїв, традицій певних країн. Основною літературою, включеною до методичних рекомендацій, забезпечує бібліотека МАУП.

Завдання методичного забезпечення з дисципліни: “Культура та духовно-релігійні традиції країн світу”:

- закріплення та систематизація сучасних знань про духовно-релігійні традиції, їх роль у сучасній культурі різних країн як на рівні способу життя, так і на рівні спеціалізованих сфер культурної діяльності;
- формування вмінь ідентифікувати певні духовно-релігійні традиції у тих чи інших культурних феноменах, які функціонують у сучасних засобах масової інформації, друкованій продукції тощо;
- вироблення навичок самостійного аналізу тих чи інших духовно-релігійних традицій сучасного світу.

Підготовлено доцентом кафедри філософії *А. І. Кретовим*

Затверджено на засіданні кафедри філософії (протокол № 16 від 17.09.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Кретов А. І. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Культура та духовно-релігійні традиції країн світу” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 50 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, плани семінарських занять, вказівки до написання рефератів, теми рефератів, тестові завдання, питання для підсумкового контролю, а також список літератури.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“КУЛЬТУРА ТА ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНІ
ТРАДИЦІЇ КРАЇН СВІТУ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічний аналіз проблеми культурного впливу духовно-релігійних традицій Духовно-релігійні традиції у культурі сучасного світу та їх наукове осмислення. Ранні форми релігії та їх духовний вплив (Африка)
2	Змістовий модуль II. Проблеми духовно-релігійних традицій у культурах країн Азії Культура Індії у контексті духовно-релігійних традицій
3	Культури Китаю та Японії у контексті духовно-релігійних традицій
4	Своєрідність релігії та духовності культур Близького Сходу та Північної Африки, джерела та духовно-релігійні традиції арабо-мусульманської цивілізації
5	Змістовий модуль III. Проблеми духовно-релігійних традицій у країнах Європи та Америки. Феномен кочовиків Євразії Духовно-релігійні традиції у культурах країн Американського континенту
6	Культура та духовно-релігійні традиції країн Західної і Центральної Європи
7	Духовно-релігійні корені слов'янської культури. Кочовики Євразії і слов'янський світ
Разом годин: 324	

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічний аналіз проблеми культурного впливу духовно-релігійних традицій

Тема 1. Духовно-релігійні традиції у культурі сучасного світу та їх наукове осмислення. Ранні форми релігії та їх духовний вплив (Африка)

1. Феномен сакрального у формуванні духовно-релігійних традицій культури.
2. Сакралізація та секуляризація у сучасній культурі.
3. Основні тенденції розвитку релігії у XIX–XX ст. Географія сучасних релігій.
4. Традиційні релігії Африки та їх вплив на соціокультурне середовище (на прикладі релігій зулу та йоруба).
5. Колонізаційні впливи на Африканський континент. Синкретичні релігії (афрохристиянство та чорний іслам) як наслідок взаємодії цивілізацій.
6. Внесок африканських культур у скарбницю світової культури. Африканські духовно-релігійні традиції та виклик сучасних тенденцій світового розвитку.

Питання для самоконтролю

1. Які існують точки зору вчених щодо суті терміну “традиція”?
2. Яку роль традиції у розвитку суспільства вбачають теорії модернізації?
3. Сформулюйте визначення поняття “духовність”.
4. Як взаємозалежать поняття “релігійність” та “духовність”. Як за останніх сто років змінилося співвідношення цих понять?
5. Наведіть приклади впливу релігії на походження та збереження культурних традицій.
6. Які основні ознаки має релігія як сфера життя суспільства?
7. Охарактеризуйте поняття сакралізації суспільства. Які епохи найбільш рельєфно демонструють ці процеси?
8. Яким чином наука впливає на процес секуляризації суспільства?
9. Чому урбанізація посилює процеси секуляризації суспільства?
10. Як впливає глобалізація на буття релігії у соціокультурному просторі?

11. Охарактеризуйте континенти, на яких розповсюджені ті чи інші впливові релігії, яку динаміку мають ці процеси?
12. Які типи релігії існують?
13. Як вплинули природно-географічні умови на формування культур екваторіальної Африки?
14. Які типи традиційних культур, залежно від природно-географічних зон, існують в Африці?
15. Які форми релігії називають ранніми, примітивними; чому?
16. Як виявляються анімізм, тотемізм, фетишизм та магія у традиційних африканських культурах, наведіть приклади.
17. У чому полягає специфіка релігії зулу?
18. У чому полягає специфіка релігії йоруба?
19. Яке місце культу предків у традиційних віруваннях африканських народів?
20. Чим відрізняється політеїзм від полідемонізму?
21. Як і чому утворюються синкретичні релігії на африканському ґрунті?
22. У чому специфіка вияву християнства та ісламу на африканському ґрунті?
23. Які види (його прояви) африканського мистецтва найбільше вплинули на світову культуру?
24. Чому, на вашу думку, найвідоміші африканські письменники та митці здобули славу за межами свого континенту?
25. Як впливають духовно-релігійні традиції на процес модернізації африканського суспільства? Які небезпеки існують у зв'язку з цим? В чому причини прогресуючого відставання континенту в загальносвітовому контексті?

Література: (до питання 1–3) основна [18; 21; 43; 46; 47; 49; 55; 62; 69];
інтернет [1]; додаткова [5; 6; 12; 15; 40];

(до питання 4–6); основна [2; 12; 16; 18; 25; 35; 43; 47; 53; 56];
інтернет [6; 7]; додаткова [15; 40; 41; 56; 57; 70]

Змістовий модуль II. Проблеми духовно-релігійних традицій у культурах країн Азії

Тема 2. Культура Індії в контексті духовно-релігійних традицій

1. Природно-географічні умови та їх вплив на індійську культуру.
2. Харапська цивілізація. Завоювання аріїв. Ведична релігія.
3. Повсякденне життя, мораль та кастова система.
4. Релігія: індуїзм, джайнізм, буддизм, іслам, сикхізм.
5. Вплив релігії на давньоіндійську філософію, науку, мистецтво.
6. Витоки та специфіка давньоіндійського мистецтва.
7. Внесок Індії у світову культуру. Рух ненасильства та його все-світнє значення.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином вплинули природно-географічні умови на цілісність індійської духовно-релігійної традиції?
2. Які характеристики харапської цивілізації свідчать про спадкоємність індійської культури протягом тисячі років?
3. Охарактеризуйте священні книги ведійської релігії та їх вплив на організацію життя стародавніх аріїв.
4. Джерела кастової системи в Індії. Чим пояснюється її сталість в індійському соціокультурному контексті?
5. Яку роль відіграє міфологія в давньоіндійській культурі порівняно з культурами, пов'язаними з “релігіями книги”?
6. Як вплинули джайнізм та буддизм на трансформацію давньоіндійської традиції?
7. В чому відмінність у соціокультурному функціонуванні джайнізму та буддизму?
8. Наведіть приклади взаємовпливу та співіснування релігій у контексті духовно-релігійних традицій.
9. Як вплинуло релігійне бачення на філософські доктрини Індії?
10. Яким чином впливає релігія на формування соціокультурної ідентичності у сучасній Індії?
11. У чому духовно-релігійні корені руху ненасильства у давньоіндійській культурі?
12. Освячення сім'ї та шлюбу у релігійній традиції Індії.

Література: основна [1; 9; 11; 18; 21; 24; 31; 35; 46; 49; 56; 57];
інтернет [5; 6]; додаткова [8; 9; 15; 38; 41; 43]

Тема 3. Культура Китаю та Японії у контексті духовно-релігійних традицій

1. Унікальність китайської культури: ритуал та етика у традиційному Китаї.
2. Даосизм, конфуціанство і буддизм у культурі Китаю.
3. Китайський культурний вплив на західні країни.
4. Своєрідність розвитку Японії в колі азійських культур.
5. Синтоїзм, його зв'язок з буддизмом та конфуціанством.
6. Духовно релігійні традиції, стан самураїв та розвиток японської політичної культури.
7. Духовно-релігійні традиції та шляхи модернізації китайського та японського суспільств у ХХ ст.

Питання для самоконтролю

1. Яку роль відігравала етика у китайській культурі на відміну від індійської?
2. Чим відрізняються функції даосизму та конфуціанства у традиційній китайській культурі? Чи можна вважати їхнє розуміння місця людини в світі певною мірою протилежним?
3. Як і коли сформувалася специфіка китайського буддизму? Чому у Китаї переміг саме північний варіант буддизму, тобто махаяна?
4. Чому філософи-конфуціанці були у певний момент історії Китаю об'єктом репресій з боку політичної влади (Цинь-Ши-Хуанді)?
5. Як вплинув даосизм на стародавню китайську медицину?
6. Ну чому ґрунтується єдність китайського мистецтва?
7. Яким чином впливала релігія на суспільні зміни у Китаї?
8. Як вплинули географічні умови на історію та культуру Китаю?
9. Яким чином у свідомості китайців можуть співіснувати різні релігії?
10. Яку роль відіграли проблеми етики в традиційному Китаї?
11. Чи можна вважати, що порівняно з індійською культурою, китайська більше опікувалася повсякденним життям і менше — проблемами трансцендентними? Проілюструйте свою думку прикладами.
12. Як даосизм вплинув на китайській спосіб життя та культуру?
13. У чому специфіка китайського буддизму?

14. Чому конфуціанство стало одним з найвпливовіших вчень Китаю?
15. Як вплинули комуністичні ідеї на історію Китаю? Чи вдалося їм знищити китайську специфіку?
16. Як були взаємоз'язані окремі види мистецтва у традиційному Китаї?
17. Як впливає китайська духовно-релігійна традиція на модернізацію китайського суспільства?
18. Який вплив на історію Китаю мали християнські ідеї?
19. Чому Японію називають “музеєм азійських культур”?
20. Взаємозалежність релігій Японії у своїх соціокультурних функціях.
21. Як і чому синтоїзм був проголошений державною релігією? Як це вплинуло на долю Японії?
22. В чому полягають духовно-культурні корені “японського економічного дива”?
23. Як впливають релігійні традиції на повсякденне життя японця, його сімейні цінності?
24. Що ви можете сказати про кодекс бусидо? Як він пов'язаний з буддійською та іншими релігійними традиціями Японії?
25. Чому можливим є взаємодоповнення релігій у контексті культури Японії?
26. Чи можуть японські духовно-релігійні традиції бути гальмом на шляху подальшого суспільно-економічного та культурного прогресу Японії?

Література: (до питання 1—4) основна [4; 9; 18; 21; 24; 25; 32; 35; 47];
інтернет [5; 6]; додаткова [1; 2; 11; 16; 23; 28; 41; 58];
(до питання 5—7) основна [3; 13; 25; 35; 37; 43; 47; 50; 56];
інтернет [1; 3; 5; 6]; додаткова [7; 25]

Тема 4. Своєрідність релігії та духовності культур Близького Сходу та Північної Африки, джерела та духовно-релігійні традиції арабо-мусульманської цивілізації

1. Древні цивілізації Месопотамії, Єгипту, Ірану, елліністичної епохи на території ісламських країн.

2. Ісламський світ як релігійна та духовно-культурна єдність. Соціокультурні та духовні джерела ісламу.
3. Напрями в ісламі: суннізм, шиїзм, суфізм.
4. Значення арабської мови. Розквіт арабо-мусульманської культури у IX–XII ст. Арабська наука.
5. Віровчення та спосіб життя мусульманських народів. Шаріат.
6. Внесок країн ісламу у світову культуру.

Питання для самоконтролю

1. Які стародавні культури успадкувала сучасна ісламська цивілізація?
2. В чому світове значення давньоєгипетської культури та релігії?
3. В чому значення релігії та культури Месопотамії?
4. Що нового вніс іудаїзм у духовно-релігійне світорозуміння?
5. Що успадкував іслам у попередніх монотейстичних релігіях?
6. В чому причини швидкого розповсюдження та закріплення ісламу?
7. Як іслам розглядає співвідношення світської та духовної влади?
8. Яким чином ісламо-арабська цивілізація вплинула на спадкоємність європейської культури?
9. В чому полягала специфіка шиїзму та суннізму в їх впливах на соціокультурне життя?
10. Які основні принципи шаріату?
11. Яким чином шаріат пристосовується до сучасних умов?
12. В чому соціокультурні корені сучасного ісламського фундаменталізму?

Література: основна [9; 14; 21; 27; 29; 34; 35; 43; 46; 47; 55; 56]; інтернет [5; 6]; додаткова [4; 7; 12; 17; 18; 21; 22]

Змістовий модуль III. Проблеми духовно-релігійних традицій у країнах Європи та Америки. Феномен кочовиків Євразії

Тема 5. Духовно-релігійні традиції у культурах країн Американського континенту

1. Світ традиційної культури й духовно-релігійних традицій північноамериканських індіанців.

2. Менталітет протестантизму та його значення для колонізації континенту та формування сучасної американської культури.
3. Вплив негритянських традицій на північноамериканську культуру.
4. Глобалізація та вплив американських культурних традицій. Образ американської культури в сучасному світі.
5. Традиційні культури Південної та Центральної Америки та їх релігійний світогляд. Ацтеки, інки, ольмеки.
6. Іспано-португальська колонізація та формування сучасної латиноамериканської специфіки.
7. Своєрідність феномену латиноамериканської літератури в контексті співіснування духовно-релігійних традицій.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягала специфіка релігій Мезоамерики?
2. Які причини швидкого падіння мезоамериканських цивілізацій під впливом європейської колонізації?
3. Як вплинула специфіка протестантизму на північноамериканську колонізацію?
4. Які ви знаєте основні етапи наступу європейських колонізаторів на північноамериканських індіанців? Соціокультурний сенс образу ковбоя.
5. Як змінювалася політика уряду США щодо північноамериканських індіанців?
6. Як можна було поєднати работоргівлю та рабську працю із християнськими цінностями й проголошеними у США конституційними свободами?
7. Як вплинула на американську культуру християнська ментальність чорношкірих?
8. Як вплинули релігійні традиції на політичну культуру афроамериканського руху?
9. Які наслідки мало для традиційних індіанських культур іспано-португальська колонізація?
10. Як вплинув синкретизм духовно-релігійних традицій на створення феномену латиноамериканської літератури?

Література: основна [18; 25; 31; 35; 43; 49; 56; 64; 66]; інтернет [6]; додаткова [1; 7; 19; 25; 41; 47]

**Тема 6. Культура та духовно-релігійні традиції країн
Західної та Центральної Європи**

1. Розмаїття релігійних традицій європейських народів.
2. Біблія та Гомер у контексті витоків європейської цивілізації.
3. Католицька церква, її роль у формуванні освіти, духовної культури та способу життя європейських народів. Еволюція світоглядної та політичної концепції католицької церкви.
4. Christianitas та проблема єдиної Європи. Хрестові походи: Захід проти Сходу.
5. Реформація та її культурне значення у житті Європи. Протестантська етика й розвиток капіталізму у Європі.
6. Європейське християнство перед викликом секуляризації та атеїзму.

Питання для самоконтролю

1. Якою видавалася для стародавніх римлян культура “варварських” племен Європи?
2. Специфіка традиційного язичництва західноєвропейських племен.
3. Чим є антична спадщина для сучасної Європи? Наведіть конкретні приклади.
4. Коли відбувається формування християнського західноєвропейського світу? Якими чинниками впливали на його формування?

Література: основна [6; 15; 17–19; 25; 30; 36; 41; 55];
інтернет [1; 4; 6]; додаткова [1; 12; 15; 25; 27;
32; 33; 36; 52; 53; 68; 75; 76]

**Тема 7. Духовно-релігійні корені слов'янської культури.
Кочовики Євразії і слов'янський світ**

1. Сучасна наука про джерела слов'янської спільності.
2. Джерела християнства. Особливості прийняття християнства слов'янськими народами. Двовір'я.
3. Християнство у Київській Русі. Духовно-культурне значення християнської релігії та церкви.
4. Доля православ'я у Росії. Різновиди слов'янофільства. Православна ментальність та література.

5. Загальні риси євразійських кочовиків. Стадії кочового життя та осілість.
6. Скіфська цивілізація. Скіфська модель світу. Велика Скіфія.
7. Доля степових держав та об'єднань. Чингісхан та його імперія. Релігія, побут, обряди хунну та монголів.

Питання для самоконтролю

1. Коли і ким було розпочато цілеспрямовані дослідження історії слов'янських народів?
2. На які групи поділяються слов'янські народи? Яка специфіка їх історичної долі?
3. Які характерні риси міфології та язичницької релігії слов'янських народів?
4. Які соціокультурні корені виникнення слов'янофільства? Які течії слов'янофільства вам відомі?
5. Чому серед багатьох слов'янських народів письменники посідають чільне місце у національних рухах?
6. Яку роль відіграло християнство у збереженні соціокультурної єдності Київської Русі?
7. Яку роль відіграло підпорядкування російського православ'я імперській владі в історії Російської держави?
8. Яку роль відіграло православ'я у збереженні ідентичності українців Наддніпрянщини?
9. Роль греко-католицької церкви у збереженні національної ідентичності українців західних земель.
10. Своєрідність розвитку кочових народів порівняно з осілими.
11. Специфіка релігійних поглядів кочових народів.
12. Як кочові народи переходять до осілого життя? З якими процесами це пов'язано?
13. Яку роль відігравав “Великий степ” в історії України?
14. Як вплинула на історію України скіфська цивілізація?
15. Яким чином впливала релігія на формування звичаїв та традицій кочових народів?
16. Як ставилися монголи-завойовники до православної церкви?
17. Як вплинуло прийняття ісламу на кочових сусідів слов'янських народів?
18. Які міфи про кочові народи спростовано істориками?

19. Сутність концепції Л. Гумільова щодо впливу монгольського завоювання на розвиток слов'янських народів.
20. Сформулюйте стисло тези про позитивний та негативний вплив кочовиків на розвиток світової цивілізації.

Література: основна [5; 10; 15; 21–23; 28; 32; 34; 40; 44; 45; 51; 59; 61; 68; 72];
інтернет [1; 6]; додаткова [1; 7; 32; 41; 43; 72; 75]

ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТИВ

Захист реферату — одна з форм і роботи на семінарському занятті, і проведення підсумкової атестації. Вона передбачає попередній вибір студентом проблеми, яка його цікавить, її глибоке вивчення, логічне викладення результатів дослідження і висновків. Термін “реферат” має латинські корені й перекладається буквально як “доповідаю, повідомляю”. Сучасне значення поняття — це стислий письмовий виклад або прилюдна доповідь, зміст книги, вчення, наукова проблема, підсумки наукового дослідження: доповідь на певну тему, яка передбачає огляд літератури.

Тема реферату та її вибір

Теми рефератів подані у методичних вказівках. Студент також може запропонувати й свою тему, попередньо узгодивши її з викладачем. Тема має бути сформульована грамотно і з літературної точки зору й кваліфіковано — з наукової:

- У назві реферату слід окреслити чіткі межі розгляду теми, які не повинні бути ні занадто широкими, ні занадто вузькими (наприклад, з цього курсу не слід допускати назви на зразок “Буддизм”, або “Африканська культура”, або “Конфуцій”. Продуктивними були б такі формулювання тем: “Вплив дзен-буддизму на європейську культуру ХХ ст.”; “Релігійні обряди зулу та їх вплив на спосіб життя племені”. “Конфуціанство у сучасному Китаї”.
- Слід утримуватися від використання у назві з одного боку, сумнівних з наукової точки зору термінів або надмірної науковоподібності, довгих назв, а з іншого боку, — надмірного спрощення формулювань.

Зміст реферату

Наступним після титульного листа має бути зміст. На жаль, досить часто ця формальна вимога не виконується, але така побудова є суттєвою для наукової роботи. Зміст студентського реферату повинен мати такі частини: вступ, основну частину (перша частина реферативна, друга — дослідницька), висновки, список літератури.

Вступ — це окреслення проблеми, обґрунтування теми, визначення мети, дослідження.

Основна частина

Початковий розділ основної частини — стан досліджуваної галузі, огляд літератури, що опрацьовано з теми, висновки.

Наступний розділ основної частини — власне дослідження.

Висновки — студент робить їх через вивчення стану проблеми й власних досліджень.

У рефераті можуть бути додатки. Це, скажімо, складений автором словничок до роботи, примітки, біографії авторів, відеоматеріали, CD, фото тощо.

Завершує реферат обов'язково список літератури (бібліографія), на яку спирався студент (не менше п'яти-шести назв).

Обсяг роботи — не більш ніж 15 друкованих аркушів.

Вимоги до вступу.

Вступ повинен стисло обґрунтувати актуальність теми реферату, посилаючись на невирішеність питання у науці, наявність різних поглядів на проблему. Треба показати, чому це питання може бути цікавим з наукової точки зору, яке може мати практичне значення. Тема реферату повинна бути актуальною або з наукової точки зору, або з практичних міркувань.

Вкрай важливо, щоб студент умів сформулювати мету та завдання. Наприклад, метою може бути порівняння різних думок на ту чи іншу особистість, а завданнями — опис її особистісних якостей з позицій кількох авторів, розгляд її суспільної діяльності. Зазвичай, одне завдання розкривається в одній частині.

У вступі може бути короткий огляд вивченої літератури, треба вказати, з якого джерела взято матеріал, аналізувати його сильні й слабкі сторони. Обсяг вступу — дві-три сторінки тексту.

Вимоги до основної частини реферату.

Основна частина реферату вміщує матеріал, відібраний студентом для розгляду проблеми. Якщо реферат за обсягом буде понад міру,

це означатиме, що в ньому нагромаджено випадковий матеріал, механічно зібраний з різних джерел. Середній обсяг основної частини реферату — 10 сторінок. Студенту слід звернути увагу на обґрунтоване розташування матеріалу у різних частинах роботи відповідно до плану, вміло сформулювати назви до частин, дотримуватися логіки викладу.

В основній частині студент повинен висловити обґрунтовану власну думку, самостійні висновки.

Вимоги до висновків.

Висновки мають бути чіткими, стислими, треба вказати, чи досягнуто поставленої мети. Часто студенти плутають висновки з літературною післямовою, де намагаються подати матеріал, що продовжує виклад проблеми. Обсяг висновків 2–3 сторінки.

Основні вимоги до списку літератури.

Джерела мають бути розташовані у алфавітному порядку (за першими буквами прізвищ авторів або за назвами збірок). Необхідно вказувати місце видання, назву видавництва, рік видання. Багато інформації вміщується в Інтернеті. Обов'язково слід вказувати сайт, з якого взято матеріали.

Основні вимоги до оформлення реферату:

- Треба дотримуватися визначеної форми (титольний аркуш, зміст тощо).
- Не треба занадто об'ємних (за кількістю сторінок) рефератів.
- Вступ і висновки мають відповідати основній частині реферату.

Захист реферату.

Заключна стадія роботи над рефератом — його захист. Якщо реферат готується за підсумками курсу (залік, іспит), то викладач заздалегідь переглядає його, щоб студент мав можливість виправити наявні недоліки й вдосконалити роботу.

Оцінку ставляють студенту після усного захисту реферату. За підсумками курсу враховуються також результати виконання інших видів робіт. При захисті реферату студент має 10–15 хвилин розповісти про актуальність, поставлену мету та завдання до роботи, літературу, яку опрацьовано, структуру основної частини, зроблені висновки. Необхідно, щоб доповідач логічно, обґрунтовано переказав основні ідеї роботи, відповів на окремі питання викладача чи своїх колег.

Значна кількість доповідаючих і часова обмеженість заважає вислухати весь реферат, тому цінується здатність студента не механічно переказувати матеріал, а наголосити на суттєвих, проблемних його аспектах.

Оцінка роботи.

На оцінку за реферат впливає:

- дотримання формальних вимог;
- грамотне розкриття теми;
- вміння чітко викладати;
- здатність зрозуміти головне, вміння сформулювати конкретні й змістовні відповіді.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Сутність поняття релігія у сучасному релігієзнавстві.
2. Етимологія поняття “духовність” та його сучасний зміст.
3. Поняття “традиція” у наукових дискусіях.
4. К. Доусон про значення релігії у формуванні традицій духовної культури.
5. П. Сорокін про джерела кризи сучасної цивілізації.
6. К. Г. Юнг про значення архетипів у розвитку культури.
7. З. Фрейд про духовні протиріччя культури.
8. Релігія та формування мовних традицій.
9. Аналіз протиріч культури та життя у роботах М. Бердяєва.
10. Протиріччя сакрального та профанного у М. Еліаде.
11. Культ предків у традиційних африканських релігіях.
12. Работорівня та її наслідки для Африканського континенту.
13. Класифікація традиційних африканських релігій.
14. Порівняльний аналіз релігійних систем зулу та йоруба.
15. Роль ініціацій у житті традиційного африканського суспільства.
16. Кімбангізм як форма релігійного синтезу.
17. Типи синкретизму в африканському релігійному житті.
18. Роль духовно-релігійних традицій у формуванні політичної культури африканських держав.
19. Архітектура давніх цивілізацій Дагомеї та Зимбабве.

20. Духовно-релігійні традиції в контексті перспектив тропікоафриканської цивілізації.
21. Харашпська цивілізація як джерело індійської духовно-релігійної традиції.
22. Система ведійської релігії.
23. Брахманізм, буддизм, індуїзм: спільне та відмінності.
24. Система каст та її вплив на спосіб життя сучасних індійців.
25. Давньоіндійська міфологія в її цілісності.
26. Традиційне та новаторське в сучасному індійському кіно.
27. Релігія джайнізму та її вплив на формування ідеології руху ненасильства.
28. Постаць Махатми Ганді в індійській культурі.
29. Сикхістський сепаратизм та його духовно-релігійні корені.
30. Рух хіндутви та його вплив на політичну культуру Індії.
31. Індійські свята та спосіб життя індійців.
32. Конфуціанська етика у сучасному Китаї.
33. Чи є конфуціанство релігією?
34. Даосизм та китайська традиційна медицина.
35. Даосизм та китайське мистецтво.
36. Чжуан-Цзи як представник даоської традиції.
37. Взаємодоповнення трьох релігій у сучасній китайській ментальності.
38. Китайська соціальна утопія та її духовно-релігійні корені.
39. Соціокультурні джерела чань-буддизму.
40. Духовно-релігійні традиції у процесі модернізації сучасної китайської культури.
41. Співіснування і взаємовплив релігій у японській духовній традиції.
42. Початки модернізації в Японії та її духовно-релігійні підвалини.
43. Синтоїзм у сучасній Японії.
44. “Економічне диво” у Японії: чи виправдалися очікування японської гегемонії?
45. Кодекс бусидо та його роль у формуванні японської військової етики.
46. Естетика японського способу життя: джерела традиції.
47. Сімейні цінності японців.

48. Корпоративний дух японців та його духовно-релігійні підвалини.
49. Відмінність духовно-культурних наслідків іспано-португальської та англійської колонізації в Америці.
50. Своєрідність феномену латиноамериканської літератури в контексті співіснування духовно-релігійних традицій.
51. Людські жертвоприношення у традиційних релігіях Мезоамерики та Південної Америки.
52. Образ мезоамериканських та північноамериканських цивілізацій у свідомості конквістадорів.
53. Менталітет протестантизму та створення північноамериканських колоній.
54. Етапи підкорення “Дикого Заходу” та його духовно-культурні наслідки.
55. Християнська мораль та работоргівля.
56. Вплив афроамериканців на духовну культуру Північної Америки.
57. Порівняння духовної спадщини Давнього Єгипту та Месопотамії.
58. Витоки монотеїзму: іудаїзм.
59. Спадщина іудаїзму та християнства в ісламі.
60. Вплив ісламо-арабської цивілізації на європейську культурну традицію.
61. Шаріат: історія і сучасність.
62. Фундаменталістські тенденції у християнстві та ісламі: спільне та відмінне.
63. Міфориторична культура античності та європейська традиція.
64. Антична спадщина очима ранньосередньовічних християн.
65. Міф про “Святий Грааль”.
66. Ставлення західноєвропейського світу до Візантії.
67. Двовір'я і формування ментальності слов'янських народів.
68. Неоязичництво у сучасній українській духовній культурі.
69. Концепція етногенезу Л. Гумільова.
70. Слов'янофілство та євразійство: порівняльний аналіз.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Духовно-релігійні традиції у культурі сучасного світу та їх наукове осмислення. Ранні форми релігії та їх духовний вплив (на прикладі Африки)

1. **Визначити неспеціалізовані форми культури:**

- а) приватне життя;
- б) шлюбні стосунки;
- в) наука;
- г) філософія, релігія.

2. **Спеціалізовані форми культури — це:**

- а) буденне життя;
- б) шлюбні стосунки;
- в) міфологія;
- г) мистецтво;
- д) наука;

3. **Визначити співвідношення природного і культурного:**

- а) природне — це повна протилежність культурному;
- б) культурне — це різновид природного;
- в) культурне природне, продовжене людською діяльністю;
- г) культурне природне, перетворене людською діяльністю.

4. **Субкультура — це:**

- а) соціально прийнятні форми соціокультурної диференціації (за професією, етносом тощо);
- б) явище, яке накопичує своєрідність у культурі; випробовує новоутворення;
- в) показник занепаду у культурі;
- г) тільки вияв антисоціальних елементів у культурі.

5. **Основні риси поняття “традиція” — це:**

- а) механізм передавання цінностей від одного покоління до іншого;
- б) звичаї та обряди;
- в) все успадковане від попередніх поколінь;
- г) ідеали.

6. **Визначити взаємозалежність традиції та інновації:**

- а) традиція протилежна інновації;

- б) традиція консервує минуле, а інновація — змінює;
- в) традиція та інновація взаємопов'язані, не існують окремо;
- г) саме існування традиції можливе, тому що вона видозмінюється з часом.

7. **З'ясувати, яке значення має у сучасній науці поняття “модернізація суспільства”:**

- а) будь-яке осучаснення суспільства;
- б) перехід суспільства від аграрної стадії до індустріальної;
- в) засвоєння суспільством стилю “модерн”;
- г) перехід суспільства від традиційного суспільного устрою до більш динамічного.

8. **Поняття “духовність” та “релігійність” є:**

- а) повністю тотожні, релігійність і є духовність;
- б) суміжні, бо духовність може бути й поза релігією;
- в) повністю протилежні;
- г) ніяк не пов'язані між собою.

9. **Релігійні традиції впливають на культуру:**

- а) впливаючи на повсякденний спосіб життя;
- б) впливаючи на спеціалізовані сфери життя суспільства — мистецтво, науку;
- в) впливаючи на політичну культуру та політичну організацію;
- г) все, зазначене вище.

10. **Визначити, як релігія впливає на традицію:**

- а) завжди захищає традиції;
- б) творці релігій завжди виступають проти старої традиції, інакше вони б не були творцями релігій;
- в) започатковує нові традиції й заперечує старі;
- г) видозмінює традицію (через інакше тлумачення текстів, впорядкування культу тощо).

11. **Основними ознаками релігії є:**

- а) віра у Бога чи богів та їх культове вшанування;
- б) віра в трансцендентне (потойбічне) начало світу та його культове вшанування;
- в) віра у існування сакрального (священного) та його культове вшанування;
- д) присутність Бога у душі кожного з віруючих незалежно від його вшанування.

12. **Сакралізація суспільства це:**
а) поширення впливу релігії на нові сфери життя суспільства;
б) зростання релігійності членів суспільства;
в) зростання кількості віруючих;
г) посилення впливу авторитету релігії на вирішення соціальних проблем.
13. **Поняття секуляризація спочатку означало:**
а) руйнування храмів та переслідування священників;
б) перехід власності (земель, будівель) релігійних інститутів до держави;
в) поширення впливу церкви на різні сфери життя;
г) протистояння пап та імператорів.
14. **Сучасне значення слова “секуляризація” – це:**
а) перевага мирських інтересів над релігійними у суспільстві;
б) домінування релігійних інтересів над мирськими;
в) конфлікт релігійних інтересів з позарелігійними;
г) мирне співіснування мирських та релігійних інтересів.
15. **Посиленню впливу атеїстичних поглядів на культуру у ХІХ–ХХ ст. найбільше сприяли такі філософи цього періоду, як:**
а) К. Маркс, Ф. Ніцше, З. Фрейд;
б) С. Кіркегор, Ф. Шеллінг, Й. Фіхте;
в) М. Бердяєв, С. Булгаков, Л. Шестов;
г) Ж. Ж. Руссо, Д. Дідро, Вольтер.
16. **Визначити, за допомогою яких форм діяльності первісна культура долає страх смерті:**
а) завдяки релігійно-міфологічному світорозумінню;
б) завдяки священним обрядам, церемоніям;
в) первісна людина недостатньо розвинута, щоб мати страх смерті;
г) вона долає його у процесі повсякденної діяльності, не потребуючи особливих обрядів.
17. **Первісний тип культури характеризується:**
а) гомогенністю;
б) гетерогенністю;
в) плюралізмом цінностей;
г) відсутністю плюралізму цінностей.

18. **Основним у ритуалі є:**
а) боротьба хаосу та космосу;
б) ідея впорядкування світу;
в) естетичний аспект людського життя;
г) зняття напруги в людських стосунках.

Тема 2. Культура Індії у контексті духовно-релігійних традицій

1. **Першу з відомих цивілізацій Індії, харапську, створили:**
а) халдеї;
б) дравіди;
в) індо-арійці;
г) амореї.
2. **Визволення від ланцюжка перетворень у тілах у індуїзмі це:**
а) дхарма;
б) шунья;
в) мокша;
г) сансара.
3. **Закон, відповідно до якого відбувається перевтілення в індуїзмі, це:**
а) нірвана;
б) карма;
в) саманья;
г) пада.
4. **Ланцюжок перевтілень душі у тілах, за індуїзмом, це:**
а) аститва;
б) артха;
в) сансара;
г) абхава.
5. **Священа книга кришнаїзму:**
а) Веди;
б) Бхагават-гіта;
в) Махабхарата;
г) Кама-сутра.
6. **Виберіть назву, яка відповідає назві однієї з частин Вед:**
а) Панчатантра;
б) Упанішади;

- в) Авеста;
г) Рамааяна.
7. **У давньоіндійській традиції “наука про здоров’я” називається:**
а) Аюрведа;
б) Рігведа;
в) Артхаведа;
г) Тантра.
8. **Ламаїтська форма буддизму є характерною для:**
а) Японії;
б) Китаю;
в) Тибету;
г) Індії.
9. **Крішна є аватарою:**
а) Брахми;
б) Шиви;
в) Вішну;
г) Парваті.
10. **Найпочеснішою є варна, в яку входять:**
а) Шудри;
б) Вайшій;
в) Брахмани;
г) Кшатрії.
11. **Визначити, яке ім’я мав Будда, коли був принцем:**
а) Гаутама;
б) Будда;
в) Шак’ямуні;
г) Сидхартха.
12. **Назвіть найдавнішу священну річку Індії:**
а) Синдху;
б) Ганг;
в) Сарасваті;
г) Джамна.
13. **Визначити назву збірки священних книг буддизму:**
а) Самхіти;
б) Махабхарата;

- в) Типітака;
г) Артхашастра.
14. **Перший правитель Індії, який був активним пропагандистом вчення буддизму, це:**
а) Чандрагупта;
б) Ашока;
в) Гаутама;
г) Махавіра.
15. **Найбільше популяризував індійську мудрість в Європі:**
а) Малланага;
б) Вівекананда;
в) Ашвагоха;
г) Шанкара.
16. **Найвідоміший індійський поет ХХ ст.:**
а) Харібхадра;
б) Рабіндранат Тагор;
в) Махатма Ганді;
г) Джавахарлал Неру.
17. **На формування ідей Махатми Ганді вплинули статті великого письменника:**
а) Льва Толстого;
б) Федора Достоєвського;
в) Миколи Гоголя;
г) Івана Тургенєва;
18. **Махатма Ганді вважав себе прихильником:**
а) християнства;
б) ісламу;
в) сикхізму;
г) джайнізму.

Тема 3. Культури Китаю та Японії у контексті духовно-релігійних традицій

1. **Визначити, яка з китайських релігій приділяла найбільшу увагу практичному життю людини у суспільстві:**
а) буддизм;
б) даосизм;

- в) конфуціанство;
г) легізм.
2. **Напрями буддизму, різновиди якого панують у Китаї та Японії, це:**
а) махаяна;
б) фетишизм;
в) індуїзм;
г) хінаяна.
3. **Визначити, який напрям буддизму приділяє більшу увагу не лише ченцям, але й усім віруючим, аби залучити на шлях спасіння якомога більше людей:**
а) тхеравада;
б) хінаяна;
в) махаяна;
г) нірвана.
4. **Визначити, який напрям буддизму вважав Будду просто людиною, яка знайшла нірвану й у світі більше не присутня:**
а) хінаяна;
б) махаяна;
в) ваджраяна;
г) дзен-буддизм.
5. **Вище божество, першопочаток у давніх китайських релігійних вченнях, це:**
а) земля;
б) небо;
в) повітря;
г) вогонь.
6. **Концепція поєднання чоловічого і жіночого начал, що лежить в основі китайської медицини, це:**
а) Тянь — Шань;
б) Інь — Ян;
в) Чжуан — Цзи;
г) Ши — цзин.
7. **Поняття, яке характеризує загальний закон у традиційній китайській релігії, це:**
а) Дао;
б) Ци гун;

- в) Синто;
г) Сан Цзяо.
8. **Традиційна китайська релігія, яка вважає, що для досягнення безсмертя треба здійснити не менш ніж 1200 добрих справ, це:**
а) синтоїзм;
б) сикхізм;
в) даосизм;
г) конфуціанство.
9. **Вказати, скільки поганих вчинків треба зробити, за однією з китайських традиційних релігій, щоб звести нанівець всі добрі справи на шляху прагнення до безсмертя:**
а) дванадцять;
б) один;
в) два;
г) сім.
10. **Дві якості, які, за Конфуцієм, мають належати благородній людині, це:**
а) мужність;
б) правдивість;
в) любов до людини;
г) почуття обов'язку.
11. **Щоб правильно розподілити обов'язки у державі та суспільстві, за Конфуцієм, потрібно:**
а) виправити ім'я;
б) вдосконалювати мораль;
в) вдосконалювати закони;
г) покращувати освіту.
12. **Рід, який заснував династію японських імператорів, веде свій початок від богині Амаатерасу-омікамі, яка була богинею:**
а) сонця;
б) моря;
в) вітру;
г) неба.
13. **Після поразки Японії у Другій світовій війні імператор Хірохіто:**
а) прийняв буддизм;

- б) прийняв християнство;
в) сприяв “обожненню” своєї влади;
г) відрікся від свого “божественного” походження.
14. **Поклоніння родовим божествам у Японії відбувається шляхом релігії:**
а) буддизму;
б) даосизму;
в) домашнього синто;
г) храмового синто.
15. **Вказати, який різновид буддизму віддає перевагу не вивченню текстів, а безпосередньому спілкуванню вчителя та учня:**
а) хінаяна;
б) ваджраяна;
в) дзен-буддизм.
г) ламаїзм.
16. **Національна релігія Японії називається:**
а) сикхізм;
б) синтозм;
в) буддизм;
г) даосизм.

**Тема 4. Своєрідність релігії та духовності культур
Близького Сходу та Північної Африки, джерела
та духовно-релігійні традиції арабо-мусульманської
цивілізації**

1. **Фараон Стародавнього Єгипту, який вперше хотів ввести монотеїзм, це:**
а) Ехнатон;
б) Рамзес;
в) Тутмос III;
г) Осіріс.
2. **Міф про помираючого та воскресючого Бога в шумерську епоху — це міф про:**
а) Іштар і Таммуза;
б) Орфея та Евридику;
в) Осіріса та Ісиду;

- г) Гільгамеша та Енкіду
3. **Найдавніший міф про потоп, який нагадує відповідні фрагменти Біблії, знайдено у:**
а) Шумері;
б) Стародавньому Єгипті;
в) Аравії;
г) Ассирії.
4. **Підземне царство, де стародавній єгиптянин давав “звіт” перед богами про своє земне життя, очолював:**
а) Гор;
б) Осіріс;
в) Сет;
г) Атум.
5. **Євреї елліністичного світу називали своє Священне писання своєї релігії:**
а) Біблія;
б) Тора;
в) Танах;
г) Талмуд.
6. **Давньоєврейська містична книга, яка викликала інтерес діячів епохи Відродження, це:**
а) Каббала;
б) Мішна;
в) Тора;
г) Танах.
7. **Вказати, де знаходиться храм із святиною ісламу, яку він успадкував від язичництва:**
а) Мекка;
б) Ясриб;
в) Дамаск;
г) іслам відмовився від усіх святинь язичників.
8. **Мусульмани ведуть своє літисчислення від року:**
а) народження Мухаммеда у 570 р.;
б) початку його спілкування з Богом 610 р.;
в) його переселення з Мекки до Ясрибу 622 р.;
г) початку його проповіді в Мецці 610 р.

9. **Визначити, скільки сур має Коран:**
а) 114;
б) 120;
в) 12;
г) 130.
10. **Центром ісламу Мекка стала:**
а) 630 року, після її завоювання Мухаммедом;
б) після початку проповіді Мухаммеда у 610 році;
в) після смерті Мухаммеда;
г) після переселення Мухаммеда до Медини.
11. **Зміст Коран складається з:**
а) проповідей багатьох різних людей;
б) проповідей Мухаммеда;
в) текстів Старого й Нового Завітів;
г) проповідей найближчих учнів Мухаммеда.
12. **Пророком Мухаммеда вперше визнали:**
а) його рідні;
б) більшість у рідному місті;
в) мешканці Медини;
г) мешканці Мекки і Медини.
13. **Визначити, які з зазначених релігій мають нині єдину священну мову — ту, з якою ці релігії виникли:**
а) християнство;
б) буддизм;
в) іслам.
г) іудаїзм.
14. **Арабський філософ XII ст. знавець Аристотеля, який мав найбільший вплив на середньовічну західноєвропейську філософію, захищав права розуму на пізнання світу, це:**
а) Ібн-Рушд;
б) Аверроес;
в) Ібн-Сіна;
г) Омар Хайям.

**Тема 5. Духовно-релігійні традиції у культурі країн
Американського континенту**

1. **Цивілізації майя у центрі Всесвіту передбачає:**
а) Світове Дерево;
б) Гору;
в) Сферу;
г) Коло.
2. **Спільне у цивілізації Стародавнього Сходу, цивілізації майя, ацтеків та інків:**
а) обожнення царів;
б) могутні жерці;
в) гончарний круг;
г) монументальні культові споруди;
д) розвинене скотарство;
е) гончарство;
є) металеві знаряддя праці.
ж) все, зазначене вище.
3. **Ритуали людських жертвоприношень були притаманні релігіям:**
а) тільки майя;
б) тільки ацтеків;
в) тільки інків;
г) усіх трьох релігій.
4. **Найпопулярнішим богом Центральної Америки був:**
а) Тлалок;
б) Тескатліпоке;
в) Кецалькоатль;
г) Міктлантекутлі.
5. **У Мексиці іспанських завойовників індіанці прийняли спочатку за посланців доброго бога:**
а) Тлалока;
б) Тескатліпоке;
в) Кецалькоатля;
г) Міктлантекутлі.
6. **Книга Ді Брауна, яка розповідає правдиву історію підкорення південноамериканських індіанців, називається:**
а) "Оцеола, вождь семінолів";

- б) “Прерія”;
в) “Слідопит”;
г) “Поховайте моє серце у Вундед Ні”.
7. **Книга, яка завдала суттєвого удару ідеології рабовласництва на півдні США, це:**
а) “Хатина дядечка Тома”;
б) “Уолден, або Життя у лісі”;
в) “Віднесені вітром”;
г) “Титан”.
8. **Визначити, як європейські колонізатори називали Американський континент, куди вони масово переселялися:**
а) Едем;
б) Парадиз;
в) Новий Світ;
г) Нова Європа.
9. **Суспільство європейських колонізаторів, яке утворилося з самоврядних волелюбних релігійних общин, виникло:**
а) у Північній Америці;
б) у Південній Америці;
в) у Центральній Америці;
г) на островах Карибського моря.
10. **Назвати, який релігійний обряд заборонили північноамериканські колонізатори, побоюючись повстань індіанців:**
а) танок Смерті;
б) танок Сонця;
в) танок Життя;
г) танок Перемоги.
11. **Поет, який уславив духовну культуру і звичаї північноамериканських індіанців у своїй поемі “Тайавата”, це:**
а) Едгар По;
б) Уолт Уїтмен;
в) Генрі Лонгфелло;
г) Емілі Дікінсон.
12. **Назвати, який напрям католицької церкви Латинської Америки симпатизував революційному рухові:**
а) теологія визволення;

- б) неотомізм;
в) теологія надії;
г) теоцентризм.

Тема 6. Культура та духовно-релігійні традиції країн Західної і Центральної Європи

1. **Найглибше вплинули на традиції європейської духовної культури образи:**
а) Стародавньої Греції;
б) Стародавнього Єгипту;
в) народів Скандинавії;
г) Стародавнього Риму.
2. **Визначити, чому твір І. Котляревського “Енеїда” виник як пародія на “Енеїду” Вергілія:**
а) вибір І. Котляревським саме Вергілія був цілком випадковим;
б) твір Вергілія був хрестоматійним;
в) твір Вергілія був зразком досконалості для європейських освічених людей;
г) твір Вергілія був символом античної духовної традиції.
3. **Вчені, які розкрили значення античних міфів, риторики і поезики для європейської культури, це:**
а) С. Аверинцев та О. Михайлов;
б) Ф. Шампольон та Г. Шліман;
в) Д. Фрейзер та У. Тайлор;
г) Гегель та К. Маркс.
4. **Єпископом, який вперше переклав Біблію на мову германських народів, був:**
а) Ульфїла;
б) Беовульф;
в) Карл Великий;
г) Григорій Великий.
5. **Безшлюбність духовенства у католицькій церкві називається:**
а) целібат;
б) інтердикт;
в) енцикліка;
г) інвеститура.

6. **Боротьба за владу в Середньовічній Європі між папами та імператорами йшла за право затверджувати єпископів, яке називалося:**
а) celibат;
б) інтердикт;
в) енцикліка;
г) інвеститура.
7. **Послання папи, що стосуються найважливіших аспектів життя католиків називаються:**
а) енцикліки;
б) філіппіки;
в) панегірики;
г) клірики.
8. **Конкретне послання папи, що було спрямоване проти соціалізму як “фальшивих ліків” від бід суспільства, називалося:**
а) “Рерум новарум”;
б) “Де рерум натура”;
в) “Де агри культура”;
г) “Де юре”.
9. **Праця М. Вебера, присвячена впливу протестантизму на розвиток суспільства називається:**
а) “Протестантська етика і дух капіталізму”;
б) “Про розподіл праці”;
в) “Господарча етика світових релігій”;
г) “Самогубство”.
10. **Засновником широкого протестантського руху був:**
а) М. Лютер;
б) Ульріх фон Гуттен;
в) Й. Гутенберг;
г) Еразм Роттердамський.
11. **Сказати, в чому К. Юнг бачив причини широкого розповсюдження східних релігій серед протестантів:**
а) “своя” релігія позбавлена символів і таємниць, тому їх шукають у “чужій”;
б) для К. Юнга це явище було цілковитою несподіванкою;
в) європейці завжди шукають чогось нового;
г) це було наслідком порушень психіки.

12. **Книга — продукт масової культури, яка найбільше експлуатувала інтерес до таємних товариств, це:**
а) “Код да Вінчі”;
б) “Парфумер”;
в) “Володар кілець”;
г) “Гаррі Поттер”.

**Тема 7. Духовно-релігійні корені слов'янської культури.
Кочовики Євразії і слов'янський світ**

1. **Назвати, які боги слов'янського пантеону асоціювалися із світлом та вогнем:**
а) Велес;
б) Перун;
в) Даждьбог;
г) Мокош;
д) Сварог;
е) Стрибог.
2. **Послів Володимира, що приїхали до Візантії, привернула до православ'я:**
а) краса православного обряду;
б) логіка вчення православ'я;
в) неприйняття інших релігій;
г) могутність Візантії.
3. **Борис та Гліб були проголошеними святими за:**
а) проповідь християнського вчення;
б) святе й безгрішне життя;
в) те, що відмовилися від насильницької боротьби із старшим братом;
г) те, що зазнали поразки у боротьбі із старшим братом.
4. **Створення греко-католицької церкви в Україні відбулося:**
а) з ініціативи ієрархів церкви;
б) з ініціативи більшості віруючих;
в) з ініціативи аристократичної верхівки;
г) лише під тиском польської влади.
5. **Греко-католицька церква в Україні:**
а) зберігала українську національну ідентичність, особливо на Західних землях;

- б) була виключно провідником польсько-католицьких впливів;
в) з недовірою ставилася до занадто радикальної світської інтелігенції;
г) виступала як меценат національної культури.
6. **Монгольські завойовники:**
а) тільки винищили культуру і державність Київської Русі;
б) дозволили уникнути експансії католицького Заходу;
в) винищили на віки православну традицію;
г) толерантно ставилася до православної церкви;
д) завершили розпад держави, яка йшла шляхом загибелі;
е) питання складне й потребує подальшого вивчення.
7. **Прийняття східного, а не західного варіанта християнства:**
а) лише відкинуло Київську Русь у духовно-культурному розвитку;
б) дозволило сформуватися унікальній духовно-культурній традиції;
в) визначило ідентичність українського народу;
г) тільки заважало формуванню його ідентичності.
д) питання складне й потребує подальшого вивчення.
8. **Кирило-Мефодіївське товариство так називалося, бо:**
а) намагалося здійснити новий переклад Біблії народною мовою;
б) намагалося просвітити слов'ян світлом християнської віри;
в) намагалося вивчити творчість Кирила та Мефодія;
г) намагалося відродити слов'янські культури й братство народів;
д) все, зазначене вище.
9. **У слов'янських землях поет відчував себе пророком, оскільки:**
а) можна було висловитися тільки поетичним словом;
б) відчував за собою могутню християнську традицію;
в) вважав себе єдиним захисником народу від деспотичної влади;
г) все, зазначене вище.
10. **Найбільш відомим мислителем, який переоцінив роль монгольської навали у духовно-культурному й політичному розвитку Русі, був:**
а) Л. Гумільов;

- б) М. Костомаров;
в) В. Соловійов;
г) М. Грушевський.
11. **Найбільшим лихом для України, що відкинуло здобутки слов'янської цивілізації у XV–XVI ст. на два віки, М. Грушевський вважав:**
а) монгольську навалу;
б) кримсько-татарські набіги;
в) польський тиск;
г) литовську експансію.
12. **Трагічним наслідком для Росії взагалі й України зокрема після реформ Петра I, на думку багатьох вчених, було:**
а) підпорядкування держави церкви;
б) підпорядкування церкви державі;
в) повний занепад і церкви, і держави;
г) протистояння церкви та держави.
13. **Найкращим шляхом для відродження духовної культури України було б:**
а) повернення язичництва;
б) об'єднання всіх українців єдиною християнською церквою;
в) толерантність у релігійних питаннях, поєднана з увагою до власних коренів;
г) повернення атеїзму.
14. **Т. Шевченко за своїми релігійними поглядами був:**
а) православним;
б) греко-католиком;
в) християнським мислителем з широкими поглядами;
г) атеїстом;
д) поетичний світогляд не можна обмежити будь-якими вузькими рамками.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність релігії як сфери духовного життя людини.
2. Співвідношення понять “релігія” та “духовність”.
3. Етимологія понять “традиція” та “духовність”, зв'язок з релігією.

4. Причини сакралізаційних та секуляризаційних процесів у культурі.
5. Історичні типи релігій.
6. Традиція та модернізація у розвитку культури: єдність та протиріччя.
7. Фундаменталізм та радикалізм у розвитку релігії XIX – XX ст.
8. Розповсюдження релігій за регіонами планети.
9. Поняття міфу та його значення у розвитку релігій.
10. Уявлення про час у традиційній африканській культурі.
11. Персонажі африканського релігійного життя.
12. Культ предків у традиційній африканській культурі та його вплив на повсякденне життя африканців.
13. Специфіка релігій зулу та йоруба.
14. Негативний вплив “євроцентричного” розуміння модернізації на долі африканських народів.
15. Наслідки колонізації та торговель для життя африканських народів.
16. Вплив африканської культури на світовий культурний простір.
17. Синкретичні релігійні культури Африки, їх джерела.
18. Світові релігії на Африканському континенті.
19. Духовно-релігійні традиції та проблеми цивілізаційного відставання африканського суспільства.
20. Вплив природно-географічних умов Індостану на індійську культуру.
21. Індія до завоювання аріїв. Риси спідкоємності індійських духовно-релігійних традицій протягом тисячоліть.
22. Система варн, її релігійне освячення та вплив на повсякденне життя.
23. Буддизм та джайнізм в Індії. Їх вплив на еволюцію давньоіндійських вірувань.
24. Індуїзм та сучасна національна індійська ідентичність.
25. Духовно-релігійні корені руху ненасильства в Індії. Махатма Ганді.
26. Духовно-релігійна традиція Індії у філософії, науці, мистецтві.
27. Зусилля індійських культурних діячів у поєднанні традицій Сходу та Заходу.
28. Внесок Індії у світову культуру.
29. Вплив конфуціанства на духовну традицію Китаю. Етична орієнтованість конфуціанства.

30. Вплив даосизму на світосприйняття китайців та китайське мистецтво.
31. Трансформація буддистської традиції у Китаї. Чань-буддизм.
32. Буддизм в Індокитаї. Трагедія руйнування традицій: Кампучія.
33. Своєрідність китайського мистецтва: триєдність каліграфії, поезії та живопису.
34. Китайські традиції в контексті проблем суспільно-політичної модернізації суспільства.
35. Здобутки китайської культури та Захід.
36. Вплив природно-географічних умов Японії на формування її духовно-релігійних традицій.
37. Формування традиції синто в зв'язку з буддизмом та конфуціанством.
38. Кодекс самураїв та його джерела. Духовно-релігійні традиції та мілітаризм XIX – XX ст.
39. Протиріччя духовно-релігійних традицій Японії та реалій XXI ст.
40. Релігії стародавніх цивілізацій Месопотамії та Єгипту в контексті сучасних арабо-мусульманських культур.
41. Соціокультурні та духовні витоки ісламу. Особа Мухаммеда.
42. Духовно-культурні основи єдності ісламського світу.
43. Основні напрями в ісламі (сунізм, шіїзм, суфізм) та їх співвідношення із способом життя мусульман.
44. Шаріат: традиції та новації.
45. Іудаїзм та його вплив на духовно-релігійні традиції різних культур.
46. Духовно-релігійні традиції північноамериканських індіанців: історія та сучасність.
47. Колонізація Заходу та доля культурних традицій північноамериканських індіанців.
48. Протестантський месіанізм та його значення у формуванні сучасної американської ментальності та культури.
49. Християнський фундаменталізм, неохристиянські секти у житті сучасної Північної Америки.
50. Релігія мормонів у контексті духовно-релігійних традицій Північної Америки.
51. Афро-американські традиції у культурі США.
52. Кінематограф та образ американської культури в сучасному світі.

53. Традиційні культури Південної та Центральної Америки. Ацтеки, інки, ольмеки.
54. Наслідки іспано-португальської колонізації для традиційних культур Мезоамерики.
55. Католицизм та традиційна культура Латинської Америки. "Теологія визволення".
56. Латиноамериканський літературний феномен у світовому контексті.
57. Дохристиянські релігійні традиції у житті європейських народів. Неоязичництво.
58. Римська імперія та її вплив на європейську цивілізацію.
59. Католицька церква, її роль у формуванні освіти, духовної культури та способу життя європейських народів.
60. Відповідь католицької церкви на сучасні культурно-світоглядні та суспільно-політичні проблеми.
61. Культурне значення реформації у житті Європи. Протестантська етика і розвиток капіталізму у Європі.
62. Секуляризація та атеїзм у Європі та проблема духовно-релігійного відродження.
63. Походження слов'янства та його язичницькі традиції.
64. Християнство у Київській Русі. Духовно-культурне значення християнської релігії та церкви.
65. Православ'я та греко-католицизм у формуванні української нації: проблема співвідношення.
66. Слов'янофільство як вияв духовно-релігійної самобутності.
67. Християнський месіанізм у слов'янських народів та його вияв у художній творчості.
68. Проблема подолання наслідків тоталітаризму у слов'янських народів та відродження духовно-релігійних традицій.
69. Скіфська цивілізація. Велика Скіфія та її роль в житті України.
70. Спадщина кочових культур та її вплив на долю слов'янських народів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Альбедиль М.* Индуизм. Главная религия Индии. — СПб.: Питер, 2006. — 208 с.
2. *Андреев И. Л.* Тамтам съзывает посвященных (тайные ритуальные общества Африки как продукт эволюции гендерных отношений) // Вопросы философии. — 2000. — № 6. — С. 48–70.
3. *Берндт Ю.* Лики Японии. — М.: Наука, 1988.
4. *Бертронг Д. и Э.* Конфуцианство: Пер. с англ. — М.: ФАИР — ПРЕСС, 2004. — 304 с.
5. *Бондаренко В. Д.* Современное православие: тенденции эволюции. — Симферополь: Таврия, 1989. — 176 с.
6. *Браун П.* Тіло і суспільство. Чоловіки, жінки і сексуальне зречення в ранньому християнстві. — К.: Мегатайт, 2003. — 520 с.
7. *Біблія.*
8. *Будон Ринчендуб.* История буддизма (Индия и Тибет): Пер. с тибетского. — СПб.: Евразия, 1999. — 336 с.
9. *Васильев Л. С.* История религий Востока. — Ростов н/Д: Феникс, 1999. — 426 с.
10. *Виноградова Л. Н.* Народная демонология и мифоритуальная традиция славян. — М.: Индрик, 2000. — 432 с.
11. *Вихневич В. Л.* Иудаизм. — СПб.: Питер, 2006. — 224 с.
12. *Востокова Е.* Неизвестная Африка. От древности до наших дней. Ростов н/Д, 2005. — 248 с.
13. *Востокова А.* Страна Восходящего солнца. От древности до наших дней. — Ростов н/Д, Феникс, 2005. — 256 с.
14. *Гачев Г.* Национальные образы мира. Центральная Азия: Казахстан, Киргизия. Космос Ислама (интеллектуальное путешествие). — М.: Издат. сервис, 2002. — 784 с.
15. *Головащенко С.* Біблієзнавство. Вступний курс. — К.: Либідь, 2001. — 492 с.
16. *Диксон О.* Шаманские учения клана Ворона. История, теория и практика коренных шаманских традиций. — М.: Рефл. Бук, 2000.
17. *Душин О. Э.* Исповедь и совесть в западноевропейской культуре XIII–XVI вв. — СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2005. — 156 с.
18. *Ершов А. А.* Религиоведение. — К.: МАУП, 2003.

19. *Зелинський Ф. Ф.* Эллінська релігія. — Мн., Економ-прес, 2003. — 330 с.
20. *Індія: давнина і сучасність = India: Antiquity and Modernity*: Зб. наук. праць. — К.: Міленіум, 2003. — Вип. 1. — 220 с.
21. *Історія світової культури: Культурні регіони*: Навч. посіб. / Кер. авт. кол. Л. Т. Левчук. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: Либідь, 2000. — 520 с.
22. *Історія української культури: Зб. матеріалів і документів / Упоряд. Б. І. Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.* — К.: Вища шк., 2000. — 607 с.
23. *Здіорук С. І.* Суспільно-релігійні відносини: виклики України ХХІ століття: Монографія. — К.: Знання України, 2005. — 552 с.
24. *Категорії буддистської культури*. — СПб., 2000. — 316 с.
25. *Кислюк К. В., Кучер О. М.* Релігієзнавство: Підручник. — К., 1997.
26. *Ковальчук Н. Д.* Символічний лад української літератури. — К.: Знання України, 2002. — 161 с.
27. *Коран*: Пер. с араб. — М., 1990.
28. *Кормич Л. І., Багацький В. В.* Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття): Навч. посіб. — 3-тє вид. — Х.: Одиссей, 2004. — 304 с.
29. *Коростовцев М. А.* Релігія Древнього Єгипта. — СПб., 2000. — 464 с.
30. *Ле Гофф Ж.* Середньовіковий мир воображаемого / Ред. С. К. Цатуровой: Пер. с фр. — М.: Прогресс, 2001. — 440 с.
31. *Львова Е. П., Кабкова Е. П., Некрасова Л. М.* Мировая художественная культура. От зарождения до XVII века (Очерки истории) — СПб.: Питер, 2006. — 416 с.
32. *Людство і віра / Упоряд. Г. С. Щокін.* — К., 2002. — Т. 1, 2.
33. *Максуд Р.* Іслам: Пер. с англ. — М.: ФАИР-ПРЕСС, 1999. — 304 с.
34. *Мень А.* Історія релігії. Пути християнства: В 2 кн. — М.: Форум, Инфра-М, 2000. — Кн. 2. — 224 с.
35. *Миропольська Н. Є., Белкіна Е. В., Онищенко О. І.* Художня культура світу. Арабо-мусульманський, Африканський, Індійський, Далекосхідний, Латиноамериканський, Північноамериканський культурні регіони. — К.: Вища шк., 2003. — 192 с.
36. *Миропольська Н. Є., Белкіна Е. В., Онищенко О. І.* Художня культура світу. Європейський культурний регіон. — К.: Вища шк., 2001. — 192 с.
37. *Молодяков В.* Японська цивілізація в глобалізуючому світі // Мировая экономика и международные отношения. — 2005. — № 3. — С. 71–78.
38. *Накорчевський А. А.* Синто. — СПб., 2003.
39. *Неретина С., Огурцов А.* Время культуры. — СПб.: РХГИ, 2000.
40. *Образ Христа в українській культурі / В. С. Горський, Ю. І. Сватко, О. Б. Киричок та ін.* — 2-ге вид. — К.: КМ Академія, 2003. — 200 с.
41. *Ониас Р.* На коленах богов. Истоки европейской мысли о душе, разуме, теле, времени, мире и судьбе. — М.: Прогресс-традиция, 1999. — 592 с.
42. *Ошо Будда: его жизнь и учение*: Пер. с англ. — М.: Изд-во АСТ, 2004. — 144 с.
43. *Павлов С. В., Мезенцев К. В.* Географія релігій. — К.: 1998.
44. *Панарин А. С.* Православная цивилизация в глобальном мире. — М.: Алгоритм, 2002. — 496 с.
45. *Петрик В. М., Сьомін С. В., Є. В. Ліхтенштейн, В. В. Гринько, Остроухов В. В.* Нетрадиційні релігійні та містичні культури України: Навч. посіб. — К.: Росава, 2003. — 335 с.
46. *Пилкінгтон С. М.* Іудаїзм: Пер. с англ. — М.: ФАИР-ПРЕСС, 2000. — 400 с.
47. *Полікарпов В. С.* Лекції з історії світової культури: Навч. посіб. — 6-тє вид., стер. — К.: Знання, 2006. — 359 с.
48. *Попович М. В.* Нарис історії культури України. — К.: АртЕк, 1999. — 728 с.
49. *Релігії мира: Справочно-метод. посіб./ Автор-сост. Г. В. Щекін.* — К.: МАУП, 1995. — 68 с.
50. *Релігієзнавство / Авт.-сост. П. І. Костюкович: Хрестоматія.* — Мн.: Новое знание, 2000. — 480 с.
51. *Романенко Ю. В.* Проблеми соціально-психологічного впливу американізму на українську психокультуру: Навч. посіб. — К.: ІПО Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 2001. — 127 с.
52. *Рубель В. А.* Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. — К.: Аквілон-Прес, 1997. — 256 с.

53. *Рашковский Е.* Тропическая Африка: земля отчаяния, земля надежды // *Мировая экономика и международные отношения.* — 2004. — № 4. — С. 54–56.
54. *Рашковский Е.* Япония: цивилизационные парадоксы // *Мировая экономика и международные отношения.* — 2005. — № 3. — С. 64–70.
55. *Религии мира:* Учеб. пособие / Под ред. М. М. Шахнович. — СПб., 2006.
56. *Религиозные традиции мира:* В 2 т.: Пер. с англ. — М.: КРОН-ПРЕСС, 1996. — Том. 1–2. — 576 с.
57. *Релігієзнавство:* Навч. посіб. / За ред. проф. В. Л. Петрушенка і О. П. Петрушенка. — Львів: Новий світ, 2006.
58. *Савельева М. Ю.* Лекции по мифологии культуры. — К.: Вид. “Парапан”, 2003. — 272 с.
59. *Семенова М.* Быт и верования древних славян. — СПб.: Азбука, 2000. — 560 с.
60. *Торчинов Е. А.* Даосизм. “Дао де цзин”. — СПб.: Петербург. востоковедение, 1999. — 288 с.
61. *Українська культура в європейському контексті* / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько; За ред. Ю. П. Богуцького. — К.: Знання, 2007. — 679 с.
62. *Феномен української культури: методологічні засади осмислення* / Ред. В. Шинкарук, Є. Бистрицький. — К.: Фенікс, 1996. — 478 с.
63. *Хрестоматія по культурології:* Учеб. пособие / Ред. Г. В. Драч. — Ростов н/Д: Феникс, 2004. — 624 с.
64. *Хижняк І. А.* Патронована культура та культурна демократія у США. Культурні процеси в американському соціумі періоду індустріальної та постіндустріальної трансформацій. — К., 2001. — 448 с.
65. *Храплива-Щур Л., Турко Я.* Українські народні звичаї в теперішньому побуті. — К., 1993. — 76 с.
66. *Шевтюк О. Л.* Культурологія: Навч. посіб. — 3-тє вид., стер. — К.: Знання, 2007. — 353 с.
67. *Шейко В. М.* Історія української культури: Монографія. — Х.: ХДАК, 2001. — 400 с.
68. *Шилов Ю. О.* Джерела витоків української етнокультури XIX тис. до н. е. — II тис. н. е. — 2-ге вид. — К.: Аратта, 2002. — 271 с.

69. *Шубин В., Прокопенко Л.* Африканский ренессанс: концепция или лозунг // *Азия и Африка сегодня.* — 2002. — № 3. — С. 10–11.
70. *Энциклопедический словарь по культурологии.* — М.: Центр, 1997. — 478 с.
71. *Яроцький П. Л.* Релігієзнавство: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К.: Кондор, 2004.
72. *Ятченко В. Ф.* Історія духовної культури українського етносу: Навч. посіб. — Ч. 1: Давня українська культура. — К.: Міленіум, 2004.

Література з інтернету

1. *Культурологія XX век.* Энциклопедия: В 2 т. / Сост. С. Я. Левит. — СПб.: Университет. кн., 1998. <http://psylib.org.ua/books/levit01/index.htm>
2. *Кураев А.* Буддизм и христианство // Сатанизм для интеллигенции. — М., 1997. — Т. 1. — Ч. 4. — <http://bo-ok.ru/lib/religion/ku-raew01.rar>
3. *Поликарпов В. С.* Лекции по культурологии. — М.: Гардарики, “Экспертное бюро”, 1997. — 344 с. http://www.elib.org.ua/culture/ua_readme.php?subaction=showfull&id=1167910406&archive=&start_from=&ucat=20&
4. *Руднев В. П.* Словарь культуры XX века. — М.: Аграф, 1997. — 384 с. <http://ru.philosophy.kiev.ua/edu/ref/rudnev/index.htm>
5. *Торчинов Е. А.* Религии мира: опыт запредельного (трансперсональные состояния и психотехника). — СПб., 1997. psylib.org.ua/books/torch01/index.htm
6. *Энциклопедия обрядов и обычаев.* — СПб.: РЕСПЕКС, 1996. — 560 с. http://www.history.krsu.edu.kg/index.php?option=com_remotepository&Itemid=31&func=fileinfo&filecatid=33&parent=category
7. *Элиаде М.* Религии Австралии: Пер с англ. — СПб., 1998. <http://www.krotov.info/spravki/persons/20person/1907aeliade.htm>

Додаткова

1. *Абрамович С., Тілло М., Чікаркова М.* Релігієзнавство: Підручник. — К., 2004.
2. *Абаев Н. В.* Чань-буддизм и культурно-психологические традиции в средневековом Китае. — Новосибирск: Наука, 1989.
3. *Агаджанян А. С.* Буддийский путь в XX веке. Религиозные ценности и современная история стран тхеравады. — М.: Наука, 1993.

4. *Арабаджян А. З.* Истоки духовности: Религия и атеизм. — М.: 1993.
5. *Белл Д.* Культурные противоречия капитализма (Фрагмент из книги) // Этическая мысль. Научно-публицистические чтения. — М., 1990. — С. 243–258.
6. *Бердяев Н.* Воля к жизни и воля к культуре // Н. А. Бердяев Смысл истории. — М., 1990.
7. *Бодак В.* Релігійна обрядовість в її соціальних реаліях: Монографія. — К., 2000.
8. *Бонгард-Левин Г. М.* Древнеиндийская цивилизация. Философия, наука, религия. — М., 1980.
9. *Бэшем Л.* Чудо, которым была Индия. — М., 1977.
10. *Будда.* Истории о перерождениях: Пер. с пали. — М., 1991.
11. *Вавильев Л. С.* Культы, религии, традиции в Китае. — М.: Наука, 1970.
12. *Вебер М.* Теория ступеней и направлений религиозного восприятия мира // Работы М. Вебера по социологии религии и культуре. — Вып. 1. — М., 1991.
13. *Вовк С.* Даосизм: вчення і світогляд. — Чернівці: Прут, 2003.
14. *Волков Ю. Г., Поликарпов В. С.* Человек: Энциклопед. слов. — М., 1999.
15. *Доусон К. Г.* Религия и культура. — СПб., 2001.
16. *Духовная культура Китая:* Энциклопедия: В 5 т. — Мифология. Религия. — М.: Восточная л-ра, 2006. — Том 2.
17. *Игнатенко А. Л.* И поисках счастья. — М., 1989.
18. *Идрис Шах.* Суфизм. — М.: Клышников, Комаров и К°, 1994.
19. *Иллюстрированная история религий.* — М., 1992.
20. *Ильченко В. И., Шелото В. М.* Феномен сакрального в историко-культурном пространстве. — К.: АО “ИТН”, 2002.
21. *Ислам:* Энциклопед. слов. — М.: Наука, 1991.
22. *Ислам.* Историографические очерки. — М.: Наука, 1991.
23. *Капра Ф.* Дао физики: Исследование параллелей между современной физикой и мистицизмом Востока: Пер. с англ. — СПб., 1994.
24. *Кембел Дж.* Герой із тисячею облич. — К., 1999.
25. *Кинелев В. Г., Миронов В. Б.* Образование, воспитание, культура в истории цивилизации. — М.: ВЛАДОС, 1998.
26. *Китайские* социальные утопии. — М.: Глав. ред. вост. лит изд-ва “Наука”, 1987. — 312 с.
27. *Колесницкий Н. Ф.* “Священная Римская империя”: притязания и действительность. — М.: Наука, 1977.
28. *Корнев В. И.* Буддизм и его роль в общественной жизни стран Азии. — М.: Наука, 1983.
29. *Крывелев И.* История религии: В 2 т. — М., 1985.
30. *Крымский С. Б., Парахонский Б. А.* Эпистемология культуры. — К., 1993.
31. *Куликов Ц. С.* Китайцы о себе. — М., 1988.
32. *Кураев А.* Традиция. Догмат. Обряд. — М., 1995.
33. *Кюнн Г.* Религия на переломе эпох // Иностранная литература. — 1990. — № 11.
34. *Леви-Стросс К.* Структурная антропология. — М., 1983.
35. *Лернер Макс.* Развитие цивилизации в Америке: В 2 т.: Пер. с англ.: — М.: Радуга, 1992.
36. *Майкапар А.* Новый Завет в искусстве. Очерки иконографии западного искусства. — М.: КРОНН-ПРЕСС, 1998.
37. *Малявин В. В.* Чжуан-Цзы. — М.: Наука, 1985.
38. *Махабхарата:* Пер. с санскрита. — М.: Наука, 1990.
39. *Мечковская Н. Б.* Язык и религия. — М., 1998.
40. *Мириманов В.* Искусство и миф. Центральный образ картины мира. — М.: Сogласие, 1997.
41. *Мифы народов мира:* Энциклопедия: В 2 т. — М.: Советская энцикл. — 1991.
42. *Мещеряков А. Н.* Древняя Япония: культура и текст. — М., 1991.
43. *Народы и религии мира:* Энциклопедия / Гл. ред. В. А. Тишков. — М., 1998.
44. *Овчинников В.* Сакура и дуб. — Минск: Народная асвета, 1987.
45. *Овчинников В.* Своими глазами. Страницы путевых дневников. — М., 1989.
46. *Окакура Какудзо.* Книга чая. Японская гармония искусства, культуры и незатейливой жизни. — М.: Итиль, 1992.
47. *Павленко Ю. В.* Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. — К.: Либідь, 1996.
48. *Пронников В. А., Ладанов И. Д.* Японцы (этнопсихологические очерки). — М., 1996.
49. *Религии Китая:* Хрестоматия. — СПб., Евразия, 2001.

50. *Радин П.* Трикстер. Исследование мифов североамериканских индейцев с комментариями К. Г. Юнга и К. К. Кереньи: Пер. с англ. — СПб., 1999.
51. *Свобода совести, вероисповедания и религиозных организаций: Сб. документов.* — К., 1996.
52. *Скрипник А. П.* Христианская концепция зла // Этическая мысль. Научно-публицист. чтения. — М., 1992.
53. *Сорокин П.* Человек. Цивилизация. Общество. — М.: Республика, 1991.
54. *Тацит К.* Сочинения: В 2 т. — СПб.: Наука, 1993.
55. *Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия: Учеб. пособие для вузов / Сост. Б. С. Ерасов.* — М.: Аспект-Пресс, 1998. — 556 с.
56. *Тейлор Э.* Первобытная культура. — М., 1980.
57. *Токарев С. А.* Ранние формы религии. — М., 1990.
58. *Тэнасе А.* Культура и религия: Пер. с рум. — М.: 1977.
59. *Федорів Ю.* Історія церкви в Україні. — Торонто, 1990.
60. *Филипович Л.* Етнологія релігії. — К., 2000.
61. *Франк С. Л.* Истина как путь и жизнь (осуществление веры) // Франк С. Л. Духовные основы общества. — М.: Республика, 1992. — С. 347–404.
62. *Фрейд З.* Психоанализ. Религия. Культура. — М., 1982.
63. *Фурдуй Р. С., Швайдак Ю. М.* Прелесть тайны. — К.: Лыбидь, 1992.
64. *Хайдеггер М.* Время и бытие // Хейдеггер М. Из диалога о языке между японцем и спрашивающим. — М.: Республика, 1993. — 273–302 с.
65. *Хоруженко К. М.* Культурология: Энциклопед. слов. — Ростов н/Д: Феникс, 1997.
66. *Христианство: Словарь / Под общ. ред. Л. Н. Митрохина и др.* — М.: Республика, 1994.
67. *Христианство и индуизм / Б. П. Вышеславцев, В. В. Зеньковский, И. М. Концевич и др.* — М.: Свято-Владимировское изд-во, 1992.
68. *Христос и культура: Избр. тр. Ричарда Нибура и Райнхольда Нибура: Пер. с англ.* — М., 1996.
69. *Хэрн Л.* Душа Японии. — М., 1997.
70. *Элиаде М.* Шаманизм: Архаические техники экстаза: Пер. с фр. — М., 1999.
71. *Юнг К. Г.* Архетип и символ. — М., 1991.
72. *Эйзенштадт Ш.* Революция и преобразование общества. Сравнительное изучение цивилизаций. — М.: Аспект-Пресс, 1999.
73. *Элиаде М.* Трактат по истории религий: В 2 т.: Пер. с фр. — СПб., 1995
74. *Яковлев Е. Г.* Искусство и мировые религии. — М., 1985.
75. *Яковец Ю. В.* Глобализация и взаимодействие цивилизаций. — М., 2001.
76. *Ясперс К.* Смысл и назначение истории: Пер. с нем. — М.: Политиздат, 1991.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Культура та духовно-релігійні традиції країн світу”	4
Плани семінарських занять.....	5
Вказівки до написання рефератів.....	14
Орієнтовна тематика рефератів.....	17
Тестові завдання для поточного контролю.....	20
Питання для підсумкового контролю.....	37
Список літератури.....	41

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *Н. М. Музиченко*

Зам. № ВКЦ-4407

Формат 60 84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. ХХ
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*